

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET PRÄSTÄNGEN, ÄNGELHOLMS KOMMUN, SKÅNE LÄN

1. SYFTE MED SÄKERSTÄLLANDE OCH SKÖTSEL AV RESERVATET

Ändamålet med reservatet skall främst vara att

i ett område som under århundraden utgjort slåtteräng bevara vissa slåtterytor tillsammans med en omgivande ek-hasselskog, vilken i ett stråk centralt i reservatet övergår i fuktlövskog med stort inslag av ask. Slåtterytorna skall delvis utgöras av helt öppna gläntor och delvis kombineras med spridda ekar och hasselbuskar. Skogen skall ha ett välutvecklat och artrikt buskskikt, som också gynnar fågelarter. Området skall kantas av ett skyddande bryn av buskar och träd, så att buller och damm från vägen och bekämpningsmedel och konstgödsel från åkrarna hejdas i görligaste mån.

Syftet skall nås genom

- naturvårdsinriktad skogskötsel under gynnande av ek och i de centrala delarna ask med ett väl utvecklat och artrikt buskskikt.
- årlig slåtter inom vissa områden både i helt öppna gläntor och mellan glest stående träd (ekar) och buskar (hassel).
- eventuella aktiva åtgärder att gynna eller återinföra växtarter typiska för slåtterängen.
- att ett mindre skogsområde samt brynområdena i princip lämnas till fri utveckling.

2. BESKRIVNING AV SKYDDSOBJEKTET

2.1 Administrativa data

Reservatets benämning:	Prästängens naturreservat.
Kommun:	Ängelholm.
Socken:	Tåstarp.
Fastighet:	Prästängen 1:1.
Markägare:	Lunds stifts prästlönetillgångar (Hjärnarp-Tåstarps församling)
Naturgeografisk region:	Nr 7 Skånes sediment och horstområden.
Läge:	Prästängen ligger en knapp mil nordost om Ängelholm, 700 m väster om Tåstarps kyrka, omedelbart söder om vägen Tåstarp-Rebbelberga.
Kartblad:	Topografiskt kartblad: 3C Helsingborg NV. Ekonomiskt kartblad: 3C 8e Tåstarp.
Areal:	3,25 ha.
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare:	Lars Pålsson och Gösta Regnell. Samråd: Joachim Falck.

2.2 Natur och markhistoria

2.2.1 Historisk och nuvarande markanvändning

Under 1700-talet utgjorde större delen av reservatsområdet ängsmark på inägomark tillhörig Tåstarps by. Sydvästra hörnet av reservatet låg dock på utmark och än finns rester av den gamla hägnadsvallen kvar. Omkring 1790 odlades dock fäladen väster om vallen upp till åker (Västre kroks intaga av fäladen). Ängen var då "somligstädes bevuxen med ek och hasselbuskar", vilka dock troligen efterhand avverkades så att ängen låg helt öppen. Efter laga skifte 1831 utnyttjades ängen av prästen i Hjärnarp som släppte sin häst där och tog litet hö. Hävden avtog och ekar grodde på nytt och växte upp i området. Några av dessa träd finns eventuellt kvar bland reservatets största och äldsta ekar.

Under första delen av 1900-talet betades området men fick sedan växa igen. Fram till 1945 tjuvdrades kor i området och gläntorna var då väl tilltagna med ett sparsamt inslag av hassel. Skogliga gallringar företogs därefter och ekskogen i sydvästra hörnet planterades.

Efter reservatsbildningen 1967 övertog skogsvårdsstyrelsen i Kristianstads län skötseln. Genom röjningar och utglesningar har ett antal gläntor skapats längs kanterna av området.

2.2.2 *Naturförhållanden*

Reservatet ligger i en sydvästsluttning på ishavslera överlagrad av ett tunt lager lerig mo. Tidigare rann en bäck diagonalt genom området, nu utgörande ett fuktigare stråk genom skogen.

Prästängen har under senaste seklet efterhand växt igen och utgör nu närmast en lund, även om en del gläntor åter öppnats och årlig slåtter genomförs i vissa delar alltsedan 1967.

I trädsiktet inom större delen av området dominerar sekelgammal ek, delvis med vida kronor som antyder att de vuxit upp under öppna förhållanden. På de flesta håll förekommer rikligt med hassel under ekarna. Diagonalt genom reservatet löper nämnda fuktstråk med stort inslag av ask. I övrigt förekommer där al, fågelbär, rönn, björk, vildapel och i ett tätt buskskikt mycket hägg blandad med benved, brakved, hagtorn, fläder, olvon och nypon. I sydvästra hörnet står planterad, yngre ek.

Markvegetationen under träd och buskar är relativt glest med svalört och grupper av vitsippor (*Ranunculus ficaria*, *Anemone nemorosa*) på våren och senare harsyra, lundgröe, ekorrbär och liljekonvalj (*Oxalis acetosella*, *Poa nemoralis*, *Maianthemum bifolium*, *Convallaria majalis*). Där marken är fuktig och där det finns ljus uppträder gökärt, fyrkantig johannesört ängssyra och krussilja (*Lathyrus montanus*, *Hypericum maculatum*, *Rumex acetosa*, *Selinum carvifolia*).

I nordost ligger ett kärr dominerat av blåsstarr (*Carex vesicaria*) och mannagräs (*Glyceria flyitans*) i det grunda vattnet. I de våta omgivningarna förekommer revsmörblomma, älgört, kabbeleka, nässlor, hundkäx mm (*Ranunculus repens*, *Filipendula ulmaria*, *Caltha palustris*, *Urtica dioica*, *Anthriscus sylvestris*).

På slåtterytorna är fältsiktet ogräsbetonat eftersom någon stabil grässvål ej hunnit utbildas annat än på begränsade ytor. Maskrosor uppträder rikligt ihop med luddtåtel, hundloka, tuvtåtel och hundäxing (*Taraxacum* sp., *Holcus lanatus*, *Anthriscus sylvestris*, *Deschampsia cespitosa*, *Dactylis glomerata*).

Fridlysta växter, som förekommer, är smörbollor, skogsknipprot och grönvit nattviol (*Trollius europaeus*, *Epipactis helleborine* och *Platanthera chlorantha*), men av ännu större floristiskt intresse är stor bockrot (*Pimpinella major*).

Fågelfaunan är förhållandevis rik och omfattar de flesta arter som brukar förekomma i traktens fåtaliga lundar. Dock noteras förekomst av sommargylling våren 2001.

2.3 Prioriterade natur och kulturvärden

Som ett skogsområde i den öppna helåkersbygden utgör reservatet ett *väsentligt inslag i landskapet och en viktig fågelbiotop*. Av intresse är områdets långa *kontinuitet som slåtterängs- och betesområde* med ett visst inslag av *värdefulla växtarter* betingade av den traditionella hävden. Som ett av de få områdena i nordvästra Skåne med dokumenterad bakgrund som slåtteräng är området intressant för *undervisning och som utflyktsmål*.

2.4 Referenser

2.4.1 Litteratur

- Bentzer, B. 1966. Om floran i Munka-Ljungby, Tåstarps och Rebbelberga socknar. Bidrag till Skånes flora. - Fauna och flora. 1966:256 – 269.
- Campbell, Å. 1928. Skånska bygder under förra hälften av 1700-talet. – Uppsala.
- Gertz, O. 1937. Viktigare av föreningen handlagda naturskyddsärenden 1936 – 37. – Skånes natur 24.
- Regnell, G. 1979. Naturreservatet Prästängen i Kristianstads län. Inventering och skötselplan. - Meddn från Växtekologiska institutionen, Lunds Universitet 36.
- Sjöbeck M. 1973. Det sydsvenska landskapets historia och vård. – Landskrona.
- Tullström, H. 1954. Kvarärgeologiska studier inom Rönneåns dalbäcken i nordvästra Skåne. - SGU Ser C:530. Årsbok 47:1.

2.4.2 Övriga handlingar

Enskifte på Tostarps, Toarps och Gånarps byar 1808-11. Tåstarp, Akt 22.
Lantmäteriet Kristianstad

Geometrisk maculatur, Charta 1706. Tåstarp Akt 1. Lantmäteriet Kristianstad.

Geologiska bladet Höganäs NO/Helsingborg NV 1975. SGU Ser Ae nr 25.

Laga skifte å Tåstarps by 1830-31. Tåstarp, Akt 17 Lantmäteriet Kristianstad.

Process mellan Tostarps kommun och hovpredikant Pettersson angående
Prästängen i Tostarp 1872 – 74. Kyrkoarkivet i Hjärnarps pastorat.

Skogsvårdsplaner 1939, 1949, 1959 och 1969. – Stiftsjägmästarens arkiv,
domkapitlet, Lund

Till Stiftsnämnden i Lund. – Yttrande från stiftsjägmästare Leif Övergaard den 11
april 1935.

Till Stiftsnämnden i Lund. – Yttrande från Skånes naturskyddsförening den 16
juni 1936.

Till K. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté. - Yttrande av fil. dr Nils
Sylvén 8 november 1936.

3. ÖVERSIKT AV MARKSLAG (SKÖTSELOMRÅDEN)

När reservatet bildades 1967 hade området ett slutet trädsikt bestående av en ekplantering i sydväst samt i övrigt igenväxningsmark med höga träd och mer eller mindre tät busk- och slyvegetation. Enda undantaget var en mindre glänta i västra delen av området. Genom upprepade röjningar och gallringar har ett stråk runt fuktområdet öppnats dels som helt öppna gläntor och dels som gles trädvegetation med enstaka hassel-buskar. Detta stråk har slagits årligen. Brynen ut mot vägen och åkrarna har i princip lämnats orörda. På detta sätt har följande markslag etablerats:

Slåttermark	- Öppen glänta	ca 0,9 ha
	- Med spridda ekar och hasselbuskar	ca 0,6 ha

Skogsmark	- Ask – hasselskog	ca 0,6 ha
	- Fuktlövskog	ca 0,4 ha
Planterad ekskog		ca 0,2 ha
Brynvegetation		ca 0,6 ha
Kärr		< 0,1 ha

4. MÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR SKÖTSEL AV MARKSLAG (SKÖTSELOMRÅDEN)

4.1 Slåttermark (Skötselområde 1 a -c)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Efter slåtter lågvuxen (örtrik) gräsmark i helt öppna gläntor (delområde a) och på anslutande mark med spridda ekar (täckning ca 40 %) och hasselbuskar (täckning ca 50%) (delområde b). Inom vissa delar dominerar hasselbuskar helt (delområde c). Hasselbuskar kan ansluta till ekar, stå solitärt eller bilda mindre grupper. De skall föryngras successivt och inom område med ren hassel (delområde c) skall finnas ren skottskogsäng. Förekomster av för smörboll, skogsknipprot och stor bockrot (*Trollius europaeus*, *Epipactis helleborine* och *Pimpinella major*) bevaras och utvecklas

Skötselmål och skötselåtgärder.

- området slås med lätta redskap som inte skadar marken årligen mellan den 15 juli och den 15 augusti.
- där buskage sparas i slåtterytorna, skall slåttern inte drivas alltför nära stammarna - lundfloran bör där få utvecklas i fred
- höet får ligga kvar några dagar innan det hopsamlas och förs bort från reservatsområdet.
- eventuella uppslag röjes årligen. Förekomster av nässlor och hallon skall i den mån de inte försvinner på grund av slåtter behandlas genom försiktig hackning och rotupdragning.

- i delområde b utföres vid behov gallring av träden under gynnande av ek så att täckningen svarar mot 30 - 40%. I första hand avlägsnas björk, asp, sykomorlön och fläder. Vid avverkning av ekar sparas i första hand stora vidkroniga exemplar. De högsta hasselbuskarna skärs ned, några vid varje tillfälle, så att en ojämnåldrig föryngring av skotten skapas (dock kan någon välvuxen mycket gammal hasselbuske sparas på spridda ställen).
- inom område(n) med ren hassel skärs samtliga buskar ned vid basen (delområde c). När buskarna nått en höjd av 3 – 4 meter upprepas nedskärningen(skottskogsäng/ stubbskottsäng). Försiktighet iaktas beträffande lokaler för smörboll. Växtplatserna får inte skadas i samband med röjningsarbeten.
- eventuellt görs försök att öka andelen slätterängsarter genom inplantering/ sådd av individ från ängar i trakten (utspridning av hö från lämpliga örtrika ängar). Vidare kan aktiva åtgärder vidtas för att sprida arter inom området exv. stor bockrot, som i dag mest uppträder i brynet mot vägen. Dessa åtgärder kräver samråd med länsstyrelsen innan de vidtas och skall journalföras.

4.2 Skogsmark (Skötselområde 2 a och b)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Område med relativt öppen fuktskog huvudsakligen med ask och hassel (a) som i sydväst övergår i en skog med tätt slutet buskskikt och fuktigare markförhållanden, innefattande öppet kärrområde (b).

Delområde 2 a: Ask – hasselskogen skall hållas relativt öppen med täckning för ask omkring 60 % och för hassel omkring 70%. Enstaka buskar av andra arter (hägg, benved, brakved, hagtorn, olvon och nypon) behålles. Äldre ekar bevaras i hela skötselområdet. Asp skall inte förekomma. I kanterna växtplatser för skogsknipprot (*Epipactis helleborine*).

Alternativt avverkas asken helt så att området får karaktär av trädlös skottskog (i vilken även skott som slår upp från askstubbarna ingår). Denna skötselinriktning kan genomföras successivt från kanterna och kan begränsas till delar av området. I första hand bör åtgärder genomföras i anslutning till område 1c (streckad linje).

Delområde 2 b: Fri utveckling.

Skötselmål och skötselåtgärder.

Delområde a

- vid behov naturvårdsinriktade gallringar i trädsiktet. Äldre ekar frihugges. Björk och i synnerhet sykomorlön avlägsnas.
- Røjningar utföres i buskskiktet till en täckning på maximalt 70% varvid hassel gynnas, men med inblandning av andra arter.
-
- förekommande asp ringbarkas och avverkas därefter.
- honindivider av ask bör avlägsnas
- äldre träd med bohål sparas
- döda träd, stammar samt ris skall i princip bortföras. Ett par stammar centralt i skogsområdet kan dock lämnas. Eventuell bränning av ved och ris skall ske utanför reservatet (gärna på omgivande åker om överenskommelse om detta kan träffas).
- (Eventuellt avverkas ask i kantområdena med lågstubbar, som efterhand skall utvecklas till buketter av skott. Om detta kombineras med nedskärning av omgivande hassel skapas en ren skottskog. Uppföljning genom återkommande nedskärning av skotten när dessa nått en höjd av 3 – 5 meter, eventuellt fläckvis inom området så att olika dimensioner på skotten skapas)

Delområde b

- inga åtgärder

4.3 Planterad exskog (Skötselområde 3)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Område med planterad exskog som lämnas till fri utveckling ihop med område 2b. För att ge träden möjlighet att grena sig kan eventuellt en försiktig gallring genomföras (täckning ca 70%). Buskar som etableras gynnas.

I gränsen mellan område 3 och 2b finns låga rester av den mycket gamla vällen som skyddade slätterängen mot betesdjuen på fäladen. Vällen var uppkastad med ett dike ut mot fäladen (i dag mot område 3).

Skötsel mål och skötselåtgärder.

- fri utveckling, eventuellt en gallring under gynnande av greniga träd till 70% täckning
- buskar sparas.
- omkring **vallen** kan viss röjning utföras så att den blir synlig. Eventuellt kan vallen restaureras försiktigt genom att det tidigare diket ut mot område 3 fördjupas något genom grävning och att jorden packas ovanpå vallen. Åtgärden skall, om den genomförs, ske först efter samråd med länsstyrelsen.

4.4 Brynområden (Skötselområde 4)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Enstaka höga träd (ek, al, björk) med ett underskikt bestående av en tät artrik buskvegetation (slån, nypon, hassel, hägg, hagtorn, fläder, benved, och olvon).

Skötsel mål och skötselåtgärder.

- brynet rensas efterhand på uppväxande träd utom då äldre träd dött eller fallit.
- enstaka buskar som växer sig alltför höga eller dör skärs ned
-

4.4 Kärrområde (Skötselområde 5)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Öppen vattensamling som ofta torkar ut sommartid med blåsstarr och revsmörblomma omgiven av relativt låg och inte alltför tät (ca 70% täckning) buskvegetation

Skötsel mål och skötselåtgärder.

- buskvegetation som uppträder i vattenområden röjs.
- omgivande buskar röjs enligt målet vid behov.

5. ANORDNINGAR FÖR REKREATION, FRILUFTSLIV OCH TURISM.

5.1 Allmänt mål

Det allmänna målet för områdets disposition för friluftsliv skall vara att med minimala anordningar hålla området tillgängligt för allmänheten, så att miljön och naturupplevelsen inte störs i onödan.

5.2 Tillgänglighet och information

Prästängen nås lätt med bil eller cykel via allmänna vägen Rebbelberga (Ängelholm) - Tåstarp. Parkeringsfickan vid vägen norr om reservatet rymmer ett halvdussin bilar och är skyltad med sevärdhetssymbolen (S:t Hans-korset).

Där stigar in i reservatet börjar vid vägen skall stå informationstavlor. Dessutom skall reservatsgränsen vara utmärkt med pålar i hörnen och enligt svensk standard.

5.3 Anläggningar

5.3.1 Parkering och trafikreglering

Den befintliga parkeringsfickan norr om reservatet är tillfyllest för besökarna.

5.3.2 Gångstig

En gångstig anslutande till de öppna slåttermarkerna anlägges enligt karta. Längst i söder skall stigen gå på insidan av skogsbrynet.

Stigen utmärkes vid behov med enkla träpålar med rödmålad topp. På känsliga ställen exv. längst i söder kan utmärkningen under försommartid kompletteras med en skylt: "Beträd ej blomsterängen".

5.3.3 Soptunna

En soptunna placeras vid parkeringen. Tömning bör ordnas i samråd med kommunen. (Under sommar-säsongen kontroll av nedskräpning vid parkeringen och i reservatet.)

6. FÖRDELNING AV ANSVAR FÖR SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen träffar avtal med Ängelholms kommun och/eller brukare.

7. TILLSYN, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

6.1 *Arlig dokumentation av skötselåtgärder*

Brukaren rapporterar till länsstyrelsen. Länsstyrelsen eller kommunen enligt avtal följer upp skötselmålen

6.2 *Uppföljning av kvalitetsmål*

Länsstyrelsen inventerar allmän status, växt- fågelarter vart 10 år

6.3 *Uppföljning av skötselkostnader*

Länsstyrelsen i samråd med brukare/ansvarig

8. BILAGA/KARTA

1. Prästängens naturreservat. Skötselområden och anordningar.

PRÄSTÄNGENS NATURRESERVAT

Skötselområden och anordningar

